

Ekologické poľnohospodárstvo (EP) sa na Slovensku začalo rozvíjať v roku 1991 nadväzujúc na skúsenosti a vývojové trendy západoeurópskych krajín. Hoci sa trh s biopotravinami a produktmi šetriacimi životné prostredie zatiaľ rozvíja pomalšie ako v krajinách západnej Európy, od roku 2004 zažíva ekologické poľnohospodárstvo dynamickejší rozvoj aj na Slovensku. So zvyšujúcou sa náročnosťou na kvalitu produktov a rastúcim environmentálnym povedomím sa mení aj spotrebiteľské správanie, čomu sa prispôsobuje aj výroba a ponuka. Najnovšie štúdie ukazujú, že spotrebiteľia sa stávajú náročnejšími na kvalitu výrobkov, kde kvalita už nestojí oddelene od environmentálnych požiadaviek.

□ □

Celkový prehľad

Ekologické poľnohospodárstvo na Slovensku zaznamenáva výraznejší nárast predovšetkým od roku 2004. Zatiaľ čo v tomto roku bola výmera poľnohospodárskej pôdy v ekologickom poľnohospodárstve niečo cez 53 000 ha (približne 2%), v roku 2006 to už bolo viac než dvojnásobok. V roku 2007 sa obhospodarovalo viac ako 122 000 ha (6,14%) z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy, pričom v roku 2008 sa výmera pôdy v ekologickom poľnohospodárstve zvýšila na súčasných 136 669 ha, čo predstavuje o niečo viac ako 7 % z celkového poľnohospodárskeho pôdneho fondu.

V roku 2005 bolo evidovaných v systéme ekologického poľnohospodárstva 210 subjektov hospodáriacich na výmere 92 190 ha poľnohospodárskej pôdy. V roku 2008 to už bolo 418 registrovaných prevádzkovateľov, z toho 262 bolo farmárov ekologického poľnohospodárstva (vrátane jedného včelára). Ďalej 79 bolo farmárov s pôdou v prvom roku konverzie, 16 malo pôdu v druhom roku konverzie a 1 farmár v treťom roku konverzie na ekologické poľnohospodárstvo. Ostatné evidované subjekty boli dovozcovia, predajcovia alebo prevádzkovatelia skladov. Ďalších viac ako 50 prevádzkovateľov bolo zapísaných v registri ekologického poľnohospodárstva vedenom ÚKSUP-om, tieto subjekty však nemali podpísanú zmluvu o kontrole a certifikácii svojich produktov s inšpekčnou a kontrolnou organizáciou Naturalis SK (Zdroj: Naturalis SK).

Rovnako aj vývoj počtu ekologických fariem a ich priemerná výmera (v ha) v rokoch 1991 – 2008 ukazuje pozitívny trend rozvoja ekologického poľnohospodárstva na Slovensku. Hoci priemerná výmera farmy (v ha) sa od roku 1998, kedy bola najväčšia (617,4), neustále zmenšuje na súčasnú plochu 389,1 ha (2008), každým rokom pribúda počet ekofariem. Tento vývoj sa zintenzívnili predovšetkým po vstupe Slovenska do EÚ. Zatiaľ čo v roku 2005 bolo na Slovensku registrovaných v systéme EP 205 ekofariem, v roku 2006 sa tento počet zvýšil na 265. Ku koncu roka 2008 počet ekofariem vzrástol na 349, ktoré produkujú bioprodukty určené na domáci, prevažne však na zahraničný trh. Len 15 ekofarmárov sa zároveň zaoberá aj výrobou biopotravín, 40 subjektov je „čistých“ výrobcov biopotravín (bez vlastnej ekofarmy), 18 produkuje byliny a voľne rastúce plody, z toho len 7 registrovaných prevádzkovateľov ich spracúva na biopotraviny.

V priebehu 90-tich rokov zaznamenáva ekologické poľnohospodárstvo postupný nárast z 0,59 % (14 tis. ha) z poľnohospodárskeho pôdneho fondu v roku 1991 na 2,39 % (58 tis. ha) z celkového poľnohospodárskeho pôdneho fondu v roku 2000. Prvý väčší nárast ekologického poľnohospodárstva nastal v rokoch 1997-1998, keď sa ekologicky obhospodarovaná výmera zvýšila na 50 615 ha a v systéme bolo zapojených 82 subjektov. Trend nárastu plôch v ekologickom poľnohospodárstve s menšími výchyľkami pokračuje aj po roku 2000. Doposiaľ najväčší nárast nastal medzi rokmi 2004 až 2006. Zatiaľ čo v roku 2004 bolo v ekologickom systéme obhospodarovaných 53 091 ha (2,18 % výmery poľnohospodárskej pôdy podľa ÚSKÚP a v oblasti pôsobilo približne 100 subjektov ekologickej výroby, v roku 2006 to už bolo 121 956 ha a v systéme EP pôsobilo 265 subjektov. V roku 2008 sa už podarilo dosiahnuť cieľ z Akčného plánu rozvoja ekologického poľnohospodárstva v Slovenskej republike do roku 2010, ktorý stanovil realizovať ekologické poľnohospodárstvo na výmere 7 % poľnohospodárskej pôdy, čo predstavuje v súčasnosti 136 669 ha z poľnohospodárskeho pôdneho fondu.

Väčšina fariem sú podniky družstevného typu s priemernou plochou 389,1 ha (stav k júlu 2008), ktoré zväčša hospodária ekologickým i konvenčným spôsobom. Malé rodinné farmy, i keď sú pomerne zriedkavé, hospodária

takmer výlučne ekologicky. **Detailné údaje o vývoji ekologického poľnohospodárstva**

Tabuľka č. 1 – Vývoj výmery poľnohospodárskej pôdy v EP SR (ha, %), počet fariem a priemerná výmera farmy (ha) v rokoch 1991 - 2008

rok	výmera poľn. pôdy (p.p.)	
podiel z celkov p.p. v SR v %	počet fariem	
priemerná výmera farmy		
2000	58 466	
2,39	88	664,4
2001	58 706	
2,4	81	724,8
2002	49 999	
2,05	76	657,9
2003	54 479	
2,20	88	640,9
2004	53 091	
2,18	NA	NA
2005	93 591	
4,93	205	456,5
2006	121 956	
6,42	256	460,2
2007		
123 918		
6,52	280	444,2
2008	136 669	7,25
		349
		389,1

Zdroj: UKSUP, spracovala Helena Proková Mališová

Tabuľka č. 1 znázorňuje vývoj výmery poľnohospodárskej pôdy na Slovensku. Ukazuje, že doposiaľ najväčší rozmach ekologicky obhospodarovanej pôdy nastal najskôr v rokoch 1997 a 1998, druhá vlna medzi rokmi 2004 a 2005, kedy sa výmera poľnohospodárskej plochy zvýšila o viac ako 76 % a následne v roku 2006 sa rozloha ekologicky obrábanej pôdy zvýšila o ďalších viac ako 30 % oproti predchádzajúcemu roku 2005. Rovnako aj posledné roky 2007 a 2008 vykazujú pozitívny rastúci trend. V roku 2008 sa počet fariem oproti roku 2007 zvýšil o ďalších 69.